

Gids

Misleidende beelden herkennen en begrijpen

Deze gids is ontwikkeld in het kader van het VISAVIS-project, dat wordt gefinancierd door het European Media and Information Fund.

De volledige verantwoordelijkheid voor alle inhoud die wordt ondersteund door het European Media and Information Fund ligt bij de auteur(s) en deze weerspiegelt niet noodzakelijkerwijs de standpunten van het EMIF en de partners van het fonds, de Calouste Gulbenkian Foundation en het European University Institute.

Inhoudstafel

Inleiding	4
Waarom deze gids?	4
Voor wie is deze gids?	4
Wat komt aan bod?	4
Wat kan je na het doorlopen van deze gids?	5
Verklarende woordenlijst	6
Tips om te werken rond misleidende beelden met ouders	8
Waarom misleidende beelden een extra uitdaging met zich meebrengen?	8
Tips om te werken rond misleidende beelden met oudere volwassenen	8
Misleidende beelden begrijpen en herkennen	9
Soorten misleidende beelden	9
Hoe (misleidende) beelden onze aandacht grijpen	11
Wat zijn de gevaren van misleidende beelden?	12
Stappenplan: Hoe kun je beelden factchecken?	13
1. Roept een beeld emoties op? Pauzeer even.	13
2. Check de bron en reacties	13
3. Analyseer het beeld: is het gemanipuleerd of gemaakt met AI?	13
4. Controleer de context	17
5. Neem een besluit	18
Beelden analyseren met Google Lens®	19
Google Lens® gebruiken op de smartphone of tablet	19
Google Lens® gebruiken op de computer of laptop	20
Begrepen? Test jezelf!	21

Inleiding

Waarom deze gids?

Online beelden **misleiden** ons meer en meer. Denk maar aan **AI-gemanipuleerde** foto's, bewerkte video's of beelden die **uit hun context** zijn gehaald. Waar vroeger vooral journalisten en fotografen beelden maakten, kan vandaag iedereen ze maken en verspreiden. We kunnen daarom niet zomaar vertrouwen wat we zien. Wanneer iemand beelden bewust inzet om ons op het verkeerde been te zetten, spreken we van **visuele desinformatie**.

Door die razendsnelle **evoluties** is beoordelen wat betrouwbaar is en wat niet steeds uitdagender. Met de juiste kennis en tools kunnen we beelden **kritisch** benaderen. Dat is belangrijk, want alleen zo kunnen we de strijd tegen desinformatie aangaan.

Voor wie is deze gids?

- **Organisaties die werken met (oudere) volwassenen**
Bijvoorbeeld lokale dienstencentra, bibliotheken, digihelpers of opleidingsinitiatieven die zich richten op (oudere) volwassenen.
- **Iedereen die praktische handvatten zoekt**
En wil leren hoe je beelden kan checken en beter begrijpen wat echt is en wat niet.

Wat komt aan bod?

De gids bevat volgende onderdelen:

- **Verklarende woordenlijst**
Een overzicht van de belangrijkste termen en begrippen rond visuele desinformatie.
- **Tips om te werken rond misleidende beelden met ouderen**
Inzicht in hoe 55-plussers visuele desinformatie ervaren. Hoe kan je met hen hierrond werken? En hoe kan je de juiste ondersteuning bieden?
- **Misleidende beelden herkennen en begrijpen**
Praktische handvaten:
 - duiding van de bredere context van visuele desinformatie en misleidende beelden,
 - een handleiding om beelden te factchecken,
 - een stappenplan voor het gebruik van Google Lens®.

Wat kan je na het doorlopen van deze gids?

Je kan

- ...uitleggen wat visuele desinformatie is en waarom het een groeiend probleem vormt.
- ...herkennen en uitleggen welke vormen van misleidende beelden bestaan.
- ...kritisch omgaan met beelden door eenvoudige checkvragen te stellen.
- ...gebruikmaken van praktische tools om beelden te controleren.
- ...anderen beter begeleiden in het herkennen en factchecken van misleidende beelden.

Verklarende woordenlijst

Hier vind je een woordenlijst met extra uitleg bij enkele moeilijke begrippen uit deze gids. Je vindt ze terug in dezelfde volgorde als in de tekst, waar ze **lichtpaars** gemarkeerd zijn.

> **Artificiële intelligentie (AI)**: Technologie waarbij computersystemen patronen herkennen en leren van data om taken uit te voeren. Hoe meer data je geeft aan AI, hoe meer AI zal leren. En hoe beter AI de taak zal uitvoeren.

> **Beeldgeletterdheid**: Beeldgeletterdheid is het kunnen lezen en begrijpen van beelden. Hierbij houden we rekening met de keuzes in beeldtaal van de maker en de context waarin het beeld is gemaakt. Beeldgeletterdheid omvat ook de vaardigheden die iemand heeft om beelden te gebruiken, te maken en er betekenis aan te geven.

> **Beeldmanipulatie**: Het aanbrengen van veranderingen in een afbeelding of video. Het kan gaan om iets toevoegen, weghalen of aanpassen.

> **Clickbait**: Misleidende, veelbelovende of sensationele teksten of beelden. Ze zijn bedoeld om mensen te doen klikken op een link (letterlijk: klik-aas). Clickbait zie je vooral in de vorm van choquerende titels of afbeeldingen bij een bericht op sociale media of op een website. De werkelijke inhoud van het artikel of de video komt dan vaak niet overeen met de titel.

> **Deepfake**: Een nepfilmpje met nepnieuws, waarin iemand iets zegt of doet zonder dat dat in werkelijkheid zo gebeurd is. Makers gebruiken daarvoor artificiële intelligentie. Aan de hand van bestaande beelden kunnen ze met deze technologie iemands stem, gedrag en bewegingen nabootsen.

> **Desinformatie**: Foutieve of misleidende informatie die de makers ervan bewust inzetten om te schaden of te misleiden.

> **Factchecken**: Factchecken betekent simpelweg: controleren of iets klopt. Je onderzoekt wie het bericht heeft gemaakt, wanneer het is gemaakt en of andere betrouwbare bronnen hetzelfde zeggen. Zo weet je of een bericht, foto of video echt is.

> **Filterbubbel**: Situatie waarin je vooral informatie, nieuws en meningen ziet die je bestaande overtuigingen en voorkeuren bevestigen. Dit ontstaat door algoritmes op sociale media en zoekmachines die inhoud filteren op basis van je eerdere interacties en interesses. Andere perspectieven en informatie worden zo letterlijk weg gefilterd.

> **Generatieve AI**: Vorm van artificiële intelligentie die nieuwe, originele content creëert, zoals tekst, beelden, muziek of andere media.

> **Misinformatie**: Valse of misleidende informatie die makers niet doelbewust verspreiden, maar eerder per ongeluk of vanuit onwetendheid. De maker of verspreider weet vaak niet dat de informatie onjuist is.

> **Phishing**: Een vorm van fraude waarbij mensen je gegevens (gebruikersnaam, wachtwoord, creditcardgegevens...) willen achterhalen om deze daarna te misbruiken. Phishers vragen je om op een

link te klikken en hier persoonlijke informatie door te geven. Phishing gebeurt vaak via e-mail of berichten op sociale media, maar het kan ook via telefoontjes en zelfs de post.

> **Polarisatie:** Een fenomeen waarbij groepen steeds meer tegenover elkaar komen te staan in een maatschappelijk debat. Het is een doorgedreven wij-zij-denken, waarbij beide groepen geen oor meer hebben voor elkaars overtuigingen.

> **Reverse image search:** Ook wel 'omgekeerde zoekopdracht' of 'zoeken op afbeelding' genoemd. Het is een manier om via een foto te zoeken waar een beeld nog voorkomt op internet. Is het al eerder gebruikt? Wanneer dook het voor het eerst op? En in welke context is het eerder gedeeld?

Tips om te werken rond misleidende beelden met ouderen

Jongeren, volwassenen én ouderen, vandaag de dag komt iedereen in contact met misleidende informatie en beelden.

Voor sommige oudere volwassenen is dat extra uitdagend. Ze groeiden immers niet op met online media en werden pas op latere leeftijd digitaal actief. Bovendien verandert de digitale omgeving erg snel. Door een gebrek aan bepaalde digitale vaardigheden schatten zij soms moeilijker in wat betrouwbaar is. Of herkennen ze minder snel misleidende informatie of beelden. Toch mag je niet veralgemenen. Veel oudere volwassenen zijn vandaag zeer digitaal vaardig en gaan net zo kritisch om met online informatie als jongere generaties.

Waarom misleidende beelden een extra uitdaging met zich meebrengen?

Voor veel oudere volwassenen was informatie vroeger sterk verbonden aan vertrouwde bronnen, zoals kranten, televisie en officiële instellingen. Online lopen betrouwbare en onbetrouwbare bronnen echter door elkaar. Een beeld dat een bekende of een familielid doorstuurt, wekt sneller vertrouwen. Ook al klopt de inhoud helemaal niet.

Daarnaast speelt de technologische evolutie ook een rol. Begrippen zoals **deepfakes**, AI-gegenereerde beelden of **beeldmanipulatie** zijn relatief nieuw. Wie niet weet dat deze technieken bestaan, zal beelden sneller als echt beschouwen.

Ook emotie speelt een belangrijke rol. Misleidende beelden spelen vaak in op angst, verontwaardiging of bezorgdheid over gezondheid, veiligheid of financiën. Thema's die voor veel oudere volwassenen relevant en herkenbaar zijn.

Tips om te werken rond misleidende beelden met oudere volwassenen

Werken rond misleidende beelden met ouderen vraagt een aanpak die vertrekt vanuit respect, herkenning en vertrouwen. Deze tips maken het thema bespreekbaar en bieden de juiste ondersteuning.

- Ga in gesprek, niet in discussie.
- Werk met herkenbare voorbeelden uit hun leefwereld.
- Focus op eenvoudige checkvragen.
- Benoem dat twijfelen oké is en dat iedereen wel eens twijfelt.
- Leg complexe begrippen stap voor stap uit en vermijd technisch jargon.
- Maak analogieën met offline toepassingen en leg zo een digitaal concept uit.

Werken rond visuele desinformatie met ouderen draait niet om waarschuwen of verbeteren, maar om samen leren kijken, vragen stellen en vertrouwen opbouwen.

Misleidende beelden begrijpen en herkennen

Beelden zeggen vaak meer dan woorden. Net daarom gebruiken makers steeds vaker foto's en video's om ons te misleiden. Een beeld kan echt zijn, maar de verspreider kan het toch in een verkeerde context delen. Een beeld kan bewerkt zijn, of het kan volledig gemaakt zijn met artificiële intelligentie.

Soorten misleidende beelden

Wanneer je weet en herkent hoe beelden misleiden, merk je sneller wanneer iets niet klopt. Je kan dan gerichter **factchecken**. Hieronder vind je de meest voorkomende vormen van misleiding.

1. Echte beelden die uit hun context zijn gehaald

Dat zijn beelden die op zich echt zijn, maar op een misleidende manier zijn gebruikt.

- **Afbeeldingen of video's die iets anders vertellen**

Voorbeeld: het hergebruiken van een video van betogers die opkomen tegen de coronamaatregelen in 2020 opnieuw delen alsof het een recente betoging is tegen het migratiebeleid.

- **Afbeeldingen of video's met een verkeerde tijds- of plaatscontext**

Voorbeeld: het opnieuw delen van beelden van de tsunami in Thailand in 2004 met de boodschap dat er opnieuw een tsunami heeft plaatsgevonden.

2. Gemanipuleerde beelden

Makers passen het beeld bewust aan om te misleiden.

- **Gephotoshopte beelden**

Makers voegen elementen toe, verwijderen iets of snijden het beeld bij om een andere indruk te wekken.

- **Deepfake video's**

Video's gemaakt met AI waarin iemand iets zegt of doet, wat die persoon in werkelijkheid nooit heeft gezegd of gedaan.

Voorbeeld: een video waarin een bekend persoon een uitspraak lijkt te doen die hij of zij nooit heeft gedaan.

- **AI-gegenereerde beelden**

Beelden of video's die niet gebaseerd zijn op de werkelijkheid, maar volledig door **generatieve artificiële intelligentie** zijn gemaakt. Je kan AI eender wat laten genereren.

Voorbeeld: een foto waarop twee politici elkaar hartelijk omhelzen.

Wist je dat...

je zelfs met kleine aanpassingen, zoals het kiezen van een andere invalshoek of het spelen met belichting of kleurcontrasten, een beeld een ander verhaal kan laten vertellen?

Hoe (misleidende) beelden onze aandacht grijpen

Foto's en video's circuleren vaak voordat iemand controleert of ze wel kloppen. Dat heeft alles te maken met hoe beelden op ons inwerken.

1. Ze roepen sterke emoties op

Beelden die boosheid, angst, verbazing of medelijden oproepen, delen mensen sneller. Emoties zorgen ervoor dat we minder kritisch nadenken en sneller op 'delen' klikken. Makers van desinformatie spelen hier bewust op in door beelden te combineren met emotioneel geladen titels of boodschappen. We noemen dit **clickbait**.

2. Ze lijken vaak makkelijker te begrijpen

Een beeld lees je in één oogopslag. Je krijgt meteen een eerste indruk, waardoor je het sneller deelt en het sneller viraal gaat.

3. Algoritmes van sociale media

Sociale media tonen vaker berichten die veel reacties of 'likes' krijgen. Ze maken daarbij geen onderscheid tussen echt en nep. Emotionele of sensationele beelden krijgen zo extra veel zichtbaarheid.

Wist je dat...

wie vaak klikt op bepaalde beelden of berichten, automatisch meer van hetzelfde krijgt? Het algoritme gaat ervan uit dat dit jouw interesses zijn, en vult je feed ermee op. Hierdoor kan je in een **filterbubbel** terechtkomen.

Tip: Wil je iets delen met je omgeving? Vraag jezelf eerst af: wie heeft hier baat bij dat ik dit beeld verspreid? Is het echt? Welke emoties roept dit beeld op?

Wat zijn de gevaren van misleidende beelden?

Nepbeelden zijn niet onschuldig. Ze geven een verkeerd beeld van de werkelijkheid. Mensen geloven zo verkeerde dingen of trekken hierdoor zelfs foute conclusies. Dat kan gevaarlijk zijn.

- **Financiële oplichting**

Fraudeurs zetten vaker misleidende beelden en video's in. Denk aan deepfakevideo's van bekende personen die zagezegd een investeringskans aanraden. Of neem advertenties van producten die er net té goed uitzien om waar te zijn. Voordat je het weet, ben je slachtoffer en verlies je geld of sta je persoonlijke gegevens af.

- **Angst, polarisatie en maatschappelijke onrust**

Schokkende of emotionele beelden kunnen angst, woede of wantrouwen aanwakkeren. Wanneer je beelden uit hun context haalt en deelt, kan je groepen tegenover elkaar zetten. Zo dragen misleidende beelden bij aan polarisatie en kunnen ze spanningen in de samenleving versterken.

- **Opinies beïnvloeden**

Sommige beelden zijn bedoeld om te overtuigen. Ze duwen een bepaald verhaal, wereldbeeld of standpunt naar voren. Door selectief beelden te tonen of ze in een bepaalde context te plaatsen, proberen makers mensen te sturen in hun mening over bijvoorbeeld politiek, geloof, gezondheid of levensstijl.

- **Schade berokkenen aan personen en hun reputatie**

Misleidende beelden kunnen mensen in een slecht daglicht zetten, ook al hebben zij niets verkeerd gedaan. Een bewerkt beeld kan iemands reputatie ernstig schaden, met soms langdurige gevolgen voor werk, relaties of mentale gezondheid.

- **Vertrouwen ondermijnen**

Omdat we steeds vaker misleidende beelden zien, gaan mensen niet alleen twijfelen aan nepbeelden, maar ook aan échte beelden. Het is steeds moeilijker om te onderscheiden welke beelden betrouwbaar zijn en welke niet. Daardoor komt ook het vertrouwen in media, organisaties, instellingen en betrouwbare bronnen onder druk te staan.

- **Leiden tot echte acties**

Mensen handelen soms op basis van misleidende beelden. Ze delen haatberichten, doen mee aan protesten, zetten aan tot geweld, nemen financiële beslissingen of vermijden bepaalde groepen of plaatsen.

Stappenplan: Hoe kun je beelden factchecken?

We scrollen, oordelen en delen snel beelden. Zonder dat we stilstaan bij wat we precies zien. Online verschijnen dagelijks beelden die niet altijd zijn wat ze lijken. Foto's zijn bewerkt, uit hun context gehaald of zelfs volledig door artificiële intelligentie gemaakt. **Beeldgeletterdheid** helpt je om hier kritisch mee om te gaan. Je leert beelden beter begrijpen en controleren en je ziet hoe ze je kunnen misleiden.

Je moet geen expert zijn om misleidende beelden te ontmaskeren. Als je even stil staat bij wat je ziet en voelt voordat je iets deelt, is het al heel wat. Dit stappenplan helpt je stap voor stap op weg.

1. Roept een beeld emoties op? Pauzeer even.

Wanneer een beeld of video je **boos, bang, verdrietig of heel enthousiast** maakt, is dat vaak een signaal om even te pauzeren. Sta stil bij wat je ziet en stel jezelf vragen zoals:

- Waarom raakt dit beeld mij sterk? Roept het sterke emoties of twijfels op?
- Wat wil de maker doen: informeren, overtuigen of manipuleren?
- Waarom krijg ik dit te zien? Speelt het in op mijn bestaande overtuigingen of angsten?

2. Check de bron en reacties

De betrouwbaarheid van een beeld hangt vaak samen met wie het deelt en waar het vandaan komt.

- Wie heeft het beeld gedeeld of gemaakt? Heeft deze persoon kennis van het onderwerp?
- Plaatst hij of zij vaker dit soort berichten? Of net niet?
- Wat zeggen andere mensen in de reacties? Wordt er aan het beeld getwijfeld?
- Wat zeggen andere bronnen? Eén bron raadplegen is meestal niet voldoende om te weten of iets klopt. Zoek verder.

3. Analyseer het beeld: is het gemanipuleerd of gemaakt met AI?

Beelden kunnen op verschillende manieren misleidend zijn. Ze kunnen uit hun context gehaald zijn, subtiel bewerkt zijn of volledig door AI gegenereerd zijn. **Kijk daarom goed naar eventuele details die mogelijk niet kloppen. Hoe meer zaken niet lijken te kloppen, hoe groter de kans dat het beeld nep is.** Combineer deze observaties met stap vier en controleer de context.

Wil je weten of een beeld al dan niet door AI is gemaakt of gemanipuleerd? Dan kan je gebruik maken van onderstaande checklist:

1. Kijk naar menselijke details

- Te veel of te weinig vingers?
- Vreemde lichaamsvormen of onnatuurlijke bewegingen?
- Pupillen zijn niet gelijk of onnatuurlijke reflecties in de ogen?
- Te veel of te weinig tanden. Een gebit dat té perfect lijkt?
- Vage haarlijn, stukjes haar die opgaan in de achtergrond of haren die geen oorsprong hebben?
- Knopen, ritsen, horloges, brillen of sieraden die vervormd zijn of ontbrekende details hebben?

2. Kijk naar licht, schaduw en natuurwetten

- Klopt de belichting op het gezicht met de omgeving?
- Zijn schaduwen overal logisch?
- Volgen objecten de wet van de zwaartekracht? Zwevende objecten zijn verdacht.

3. Kijk naar details in de achtergrond

- Hebben gebouwen, meubels of andere objecten een normale vorm?
- Zijn objecten in verhouding tot elkaar?
- Kloppen de taal en tekens van verkeersborden, straatnamen of winkels?

4. Kijk naar tekst en logo's

Rare letters, onscherpe of halve woorden, verkeerde of vervormde logo's?

5. Check perfectie of wazigheid

- Zijn beelden te perfect? Bijvoorbeeld door sterke belichting, symmetrie, onnatuurlijke glans of overdreven kleurcontrasten.
- Is het beeld net heel onscherp? AI-beelden zijn soms bewust heel onscherp gemaakt, zo verbergen ze foutjes en details.

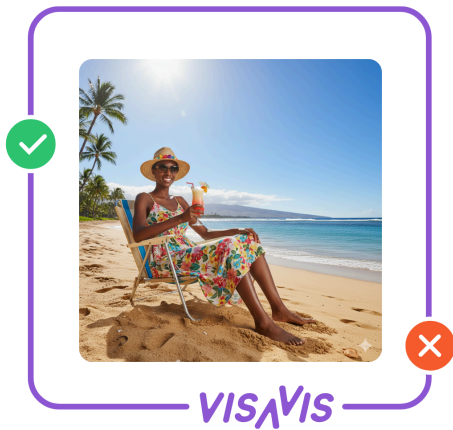
6. Zoek naar een watermerk

- Is er een watermerk aanwezig? Sommige AI-tools laten een klein logo of watermerk achter in het beeld.

Enkele voorbeelden:

Voorbeeld: Op het eerste gezicht lijkt de afbeelding echt. Maar als je beter kijkt, zie je dat de vrouw zes vingers aan één hand heeft.

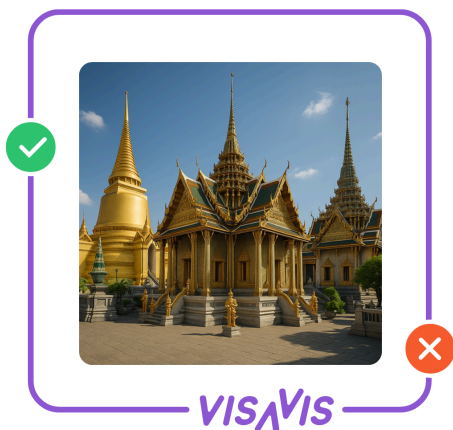
Voorbeeld: Kijk goed naar de schaduw van de vrouw. De vorm past niet bij de omtrek van haar lichaam. Al heeft namelijk soms moeite om schaduwen logisch en realistisch te maken.

Voorbeeld: Let op de arm achter de vrouw. Daarachter lijken twee hoofden te zijn waar er maar één zou moeten zijn. Ook met de handgrepen in de metro lijkt iets mis: handgrepen die achter andere hangen, zijn vaak niet volledig uitgewerkt.

Voorbeeld: Als je goed naar het boek kijkt, zie je dat er geen leesbare tekst in staat, alleen vage lijnen. Ook de jonge man oogt 'onwettelijk': zijn huid is opvallend glad en het is vreemd dat hij lijkt te lezen terwijl zijn ogen bijna dicht zijn.

Voorbeeld: Bekijk de afbeelding aandachtig. De perfecte symmetrie, onnatuurlijke glans en overdreven felle kleuren zorgen ervoor dat het er kunstmatig uitziet.

Voorbeeld: Kijk naar de rechteronderhoek — daar zie je een Gemini®-watermerk van het AI-model van Google®.

Extra aandachtspunten bij video's:

- **Mond en spraak:** bewegen de lippen zoals ze spreken?
- **Geluid:** passen achtergrondgeluiden bij de situatie of omgeving?
- **Knipperen met de ogen:** te weinig, te vaak of ongelijk?
- **Lichaamsbewegingen:** Bewegen lichaamsdelen stijf, vertraagd of onnatuurlijk ten opzichte van de rest van het lichaam?
- **Objecten en ledematen:** Objecten en ledematen verschijnen, vervormen of verdwijnen plotseling of vloeien in elkaar over?

Opgelet! De ontwikkelingen in AI-technologie gaan zeer snel. Hierdoor kunnen sommige tips na verloop van tijd verouderd zijn. Blijf altijd kritisch en hou nieuwe tools en technieken in de gaten.

Wist je dat... er ook detectietools bestaan waarmee je snel kunt controleren of een beeld of video gemanipuleerd is?

Met de **VISAVIS beeld en video checker** (www.visualfactcheck.be) kan je nagaan of een afbeelding met AI gemaakt of gemanipuleerd is, én kan je checken of video's uit hun context zijn gehaald.

4. Controleer de context

Misschien ontdekte je in stap drie al dat het beeld niet gemanipuleerd is en niet door AI is gemaakt. Maar mogelijk twijfel je nog, of zijn er details die je verder wilt onderzoeken. De informatie die je in stap drie verzamelde, helpt je nu bij het controleren van de context. In deze stap kijk je of het verhaal bij de foto of video klopt. Is een oude foto of video gebruikt alsof het een recente is? Of gebeurde wat je ziet misschien op een andere plek dan het beeld beweert? Controleer dit en stel jezelf daarom volgende vragen:

- Wanneer doken de beelden voor het eerst op? Is het beeld ouder dan de gebeurtenis waarover het nu spreekt?
- In welke context verscheen het eerder? Is deze foto drie jaar geleden misschien gebruikt bij een ramp in een ander land?
- Is het beeld echt op de vermelde locatie gemaakt? Kleine details kunnen veel zeggen over waar, wanneer en in welke context een beeld is gemaakt. Let op concrete aanwijzingen zoals:
 - **Locatie:** straatnamen, nummerplaten, winkels, verkeersborden, gebouwen - klopt dit met de beweerde locatie?
 - **Taal:** welke taal zie of hoor je op borden, winkels, bij mensen?
 - **Mensen:** kloppen etniciteit, kleding en context bij de veronderstelde locatie?
 - **Weer:** is het zonnig, bewolkt? Sneeuw of zomer? Past dit bij de datum en locatie?

Baseer je niet op één post, één website of één beeld. Kijk of meerdere betrouwbare bronnen hetzelfde verhaal brengen:

- Wordt het beeld ook gedeeld door andere (nieuws)media of betrouwbare organisaties?
- Beschrijven zij dezelfde gebeurtenis, locatie en timing?
- Zijn er verschillen in hoe het beeld wordt geïnterpreteerd of gekaderd?

Tip: met een **reverse image search** (omgekeerde zoekopdracht) kan je online controleren waar het beeld al is verschenen en in welke context. Zo merk je snel of het ooit voor iets anders is gebruikt. Bekende tools hiervoor zijn Google Lens®, TinEye® en Bing visual search®.

Op het einde van deze gids vind je een stappenplan en zie je hoe je Google Lens® gebruikt. Met deze tool ga je na waar een beeld vandaan komt, wanneer het voor het eerst verscheen en in welke contexten het mogelijk eerder is gebruikt.

5. Neem een besluit

Nu je het beeld hebt geanalyseerd en de context hebt gecontroleerd, is het tijd om een besluit te nemen. Vraag jezelf:

- Kan ik met overtuiging zeggen dat dit beeld klopt?
- Zijn er nog zaken waarover ik twijfel, of die ik niet kan controleren?
- Weet je niet direct waar je moet zoeken naar antwoorden op al je vragen? Spreek met iemand uit je dichte omgeving (vrienden, werk, hobby...) en ga samen op zoek naar antwoorden.

De vuistregel is simpel: als je twijfelt, deel het niet.

Onthoud: iedereen kan misleidende beelden herkennen. Wees kritisch, sta stil bij wat je ziet en doorloop ons bovenstaande stappenplan. Zo kun je al veel nepbeelden ontmaskeren.

Tip! Voordat je zelf je beelden uitgebreid controleert, kan je deze handige factcheckwebsites raadplegen. Want vaak gingen betrouwbare organisaties je al voor en controleerden zij al heel wat populaire beelden en berichten. Zo bespaar je tijd en weet je snel of iets klopt of niet. Dit zijn enkele websites waar je factchecks terugvindt:

- <https://factcheck.vlaanderen/>
- <https://decheckers.be/>
- <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/rubrieken/nws-check/>
- <https://www.knack.be/factcheck/>
- <https://benedmo.eu/>
- <https://dpa-factchecking.com/>
- <https://nieuwscheckers.nl/>
- <https://factchecknederland.afp.com/>

Deze opsomming is niet exhaustief, maar helpt je wel op weg.

Beelden analyseren met Google Lens®

Met de app 'Google Lens®' kan je je beelden analyseren. Je maakt een foto of gebruikt een bestaande afbeelding of screenshot van een video. Vervolgens zoekt Google Lens® online naar gelijkaardige beelden en extra informatie. Dit noemen we ook wel 'reverse image search' of 'zoeken op afbeelding'.

Belangrijk: Google Lens® helpt je om informatie te vinden over beelden, maar de app oordeelt niet. Je moet zelf de resultaten bekijken, vergelijken en kritisch nadenken. Pas daarna kun je een conclusie trekken over wat je ziet.

Met Google Lens® kan je ook teksten lezen en vertalen. In dit stappenplan focussen we echter enkel op het gebruik van de app om beelden te analyseren.

Google Lens® gebruiken op de smartphone of tablet

1. Google Lens® downloaden

Op de meeste Android-telefoons staat Google Lens® al geïnstalleerd. Is dat niet zo, dan kan je de app downloaden via de [Google Play Store](#). Op een iPhone of iPad gebruik je Google Lens® via de gratis Google-app die je kan downloaden in de [Apple Store](#).

2. Google Lens® gebruiken

A. Open de app.

- Op **Android**: open de Google Lens®-app of de Google-app en tik op het Lens-icoon (camera-symbool).
 - Bij de eerste keer openen, tik op 'Camera openen' → 'Tijdens gebruik van de app'.
- Op **iPhone**: open de Google-app en tik op het Lens-icoon.
 - Bij de eerste keer openen, tik op 'Sta toe' → 'Doorgaan'.

B. Maak een foto of kies een afbeelding

- Richt uw **camera** op het object of **beeld dat je wilt onderzoeken** en maak een foto.
- Of **selecteer een bestaande foto** uit je galerij. Tik daarvoor op het galerij-icoon in de app en kies de gewenste afbeelding.
 - De eerste keer dat je een afbeelding kiest, vraagt de app welke toegang tot je foto's of filmrol je wilt geven. Je kunt zelf kiezen, bijvoorbeeld alle foto's of enkel geselecteerde foto's.

Tip! Wil je een **video** controleren? Maak dan een **screenshot** van een **duidelijk beeld** uit de video en gebruik dat in Google Lens® om het verder te analyseren.

C. Bekijk de resultaten

Google Lens® **analyseert** wat er op de afbeelding staat en toont mogelijke **resultaten** onderaan het scherm.

Je ziet **verschillende tabbladen of categorieën**. Dit is wat ze betekenen:

- **Alle:** Dit toont een combinatie van alle soorten resultaten die Google Lens® heeft gevonden: gelijkaardige afbeeldingen, exacte matches, producten, websites en extra informatie. Handig als je gewoon een overzicht wilt van alles wat er te vinden is.
- **Exacte overeenkomsten:** Hier zie je afbeeldingen die precies hetzelfde zijn als jouw foto of screenshot. Zo ontdek je of een afbeelding al elders online is gepubliceerd en in welke context het beeld eerder al gebruikt is.
- **Producten:** Google Lens® herkent objecten in je beeld en laat vergelijkbare producten zien, vaak met extra informatie. Handig als je wilt weten wat iets precies is of waar je het kunt kopen.
- **Visuele overeenkomsten:** Hier zie je afbeeldingen die erop lijken, maar niet exact hetzelfde zijn. Zo krijg je meer omkadering bij je beeld en zie je waar deze beelden ook gebruikt zijn.
- **Over deze afbeelding:** hier krijg je extra achtergrondinformatie over de afbeelding, zoals de oorsprong of wanneer deze voor het eerst online verschenen zijn.

Google Lens® gebruiken op de computer of laptop

Ook via jouw **laptop of computer** kan je zoeken op afbeelding. Je hoeft hiervoor **geen aparte app of software te downloaden**, dat kan simpelweg in je **browser**.

Hieronder vind je de **belangrijkste verschillen** met de mobiele applicatie:

- Je start een zoekopdracht door in de **Google-zoekbalk** op het **lens-icoon** (camera-symbool) te klikken.
- In plaats van een foto te maken, **upload je een afbeelding** of plak je een **afbeeldingslink**.
 - Een **afbeeldingslink kopiëren** doe je door met de **rechtermuisknop** op een afbeelding te klikken en te kiezen voor '**Afbeeldingsadres kopiëren**' of 'Link naar afbeelding kopiëren' (de benaming kan licht verschillen per browser).
- Gebruik je **Google Chrome**, dan kun je rechtstreeks op een afbeelding op een website klikken met je **rechtermuisknop**, waarna je '**Zoeken met Google Lens**' kiest. Je hoeft dan niet eerst naar de Google-zoekbalk te gaan.

Begrepen? Test jezelf!

Test jezelf met deze [korte oefeningen](#) en ontdek hoe goed je misleidende afbeeldingen herkent. Je ziet echte voorbeelden en leert stap voor stap waar je op moet letten.

VISA^{VIS}

**Wil je misleidende afbeeldingen
en video's controleren?**

Surf naar www.visualfactcheck.be